

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
pol leta 4 „ — „
četrt „ 2 „ 20 „

Po pošti:

za vse leto 10 g. — k.
pol leta 5 „ — „
četrt „ 2 „ 60 „

SLOVENSKI NAROD.

Oznanila:

Za navadno tristopno vrsto se plačuje: 6 kr. če se tiska 1krat, 5 „ „ „ 2krat, 4 „ „ „ 3krat. večje pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štempelj) za 80 kr.

Vredništvo in opravišтво je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Še enkrat Srbi in jugoslovanski program.

Znani Srb dr. Miletić v „Zastavi“ v dolgem članku odgovarja „Slovenskemu Narodu“ na članka, ktera smo pod napisom „Srbi in slovanski jug“ I. in II. v štev. 146. in 147 lanskega leta priobčili. Dolžni smo svojim bralcem in stvari sami ta Miletićev odgovor obširneje na znanje vzeti, dolžni tem bolj, ker Miletić s svojega stališča marsikaj pojasni in trdi, da smo mu krivico storili, da ga nismo prav umeli, da celo, da smo njegove besede zavijali in napačno tolmačili. Ker je M—ev članek prenadolgo raztegnen, ker ob enem i hrvatskemu „Zatočniku“ odgovarja, ter ker citira iz našega lista, ne bomo prevajali vsega, temuč najznamenitejše reči, ki popravljajo in oporekajo.

Miletić pravi, da ne stoji na specifičnem srbskem stališču. Ko bi bilo, ločil bi osodo Srbov v trojni kraljevini od Hrvatov. Tudi pravi, da nima pred očmi „krone velikega Dušana“, ker s tem bi se povrnili na zgodovino mejusobnega razdora, kateri bi nam nekrščene in „krščene“ Turke (poslednje v monarhiji) na vrat spravil. Miletić ni — pravi — Hrvat zval, naj pusté Slovence osodi, niti Slovincem svotoval, naj glavo zarijejo v pesek kakor ptica noj.

Nego zmisel Miletićevega članka (kakor ga v tem odgovoru tolmači) je ta, da naj Slovinci mislijo na svojo bodočnost, naj gledajo, da se v eno grupo zedinijo, ter tako svoj „prvi program“ ostvaré, in med tem zavest svojega naroda budé, ne samo za sedanje redne, nego i za bodoče izredne okolnosti.

Kakor vidite, kakor sodimo, je vse to i zmisel programa ljubljanskega. Kaj je torej Miletić oponiral!

On misli, da „v monarhiji“ ni mogoče tako zedinjenje, in če bi mogoče bilo, ne bilo bi to za „vse južne Slovence“ koristno.

Za drugačno, ne habsburško edinstvo vseh Jugoslovancev pa i Slovencev, pravi Miletić, da ima kot Srb navdušenja, krvi in novcev — a za drugo nima nič.

Kje je tu puščanje, žrtvovanje Slovencev? — vpraša.

Pod „zapadnimi“ Slovani ni hotel umeti Slovence, nego Poljake.

Kader „katastrofa“ dojde, pravi, da se bodo Hrvati in Srbi za Slovence potegnili, za zdaj v redovnih časi pa naj se pitanje Hrvatov in Srbov ne zaplete s slovenskim. Ako Prusija roko po Sloveniji stegne, more jo i vzeti, ako ob enem z Rusijo pride v razpor; ako do tega sukoba pride, ne bo stalo samo južno nego tudi severno Slovanstvo „na braniku“ za Slovenijo in jadransko morje, ktero je vsem Slovanom enako potrebno.

Na opombo „Slov. Naroda“, da ako se najbližnji brat na vse (Slovane) izgovarja, bode se drugi ravno tako in nobenega ne bode — odgovarja M. v „Zastavi“: „Ako bode to v Slovanstvu, potem si mi Srbi in Hrvati sami ne bomo mogli pomagati, potem tudi Rusi, izolirani, ne bodo mogli „veliki“ Nemčiji nasproti ohraniti svoje velikosti, nikar pa vsej Evropi nasproti, ktera se lahko zloži, da Slovence zatre.“

To ob krajšem Miletić.

V stvar samo nočemo segati. Prepuščamo našim čitateljem, da si v tem sami konečno sodbo storé.

Opomniti hočemo le to, da je po tem razjasnilu stvar precej drugačna, nego je bila razvidna iz prvega njegovega članka.

Razlika med Miletićem in ljubljanskim programom

je skoro — le navidezna, kar se bitstva tiče. To nas veseli.

Razlika med nami in njim je, kakor tudi sam pravi, v načinu.

Mi smo morda idealisti. Mi hočemo, da se v Avstriji Jugoslovani zedinimo. Mi mislimo, — nepoboljšljivi idealisti — da nam Avstrija šo more pravična biti, da v tej pravičnosti more še dolgo živeti.

On pa je pesimist. Mogoče, da je njegova prava, da nam Avstrija tega edinstva nikdar ne bode privolila. To skoro verjemo, da tega smo skoro preverjeni sami.

V tem pak smo različnih misli od Miletića, da bi škodljivo bilo za vse Jugoslovane, ako se v Avstriji zedinijo. S tem bi se Slovinci, Dalmatinci, Istrani, Primorci in celo Hrvati ukrepili. To mi vemo, ker vidimo od blizu, ker izkušamo kako je sedaj, kako je bilo do sedaj, ko so nas Nemci in Italijani traktirali po rceptu: „divide et impera“ — kar prakticirajo še dan denes.

Da si je pa to samo hipotetično, da si mi tega resno upati nismo mogli (če prav je morda v Ljubljani kdo upal) — je ipak ljubljanski program velike važnosti in mi smo še sedaj te vere, da ni koristno bilo, da je Miletić protivno pisal in tako neko nesložnost med srbsko in ostalo jugoslovansko mladino podpihal.

Zmisel jugoslovanskega sestanka je merjena bolj v bodočnost nego v sedanost. Ideja se je tu na novo pred svetom oglasila. To je bilo potrebno. Kajti ne samo, da smo se v posameznih bojih, ktere moramo vojevati mi Slovinci za se, Hrvati za se, Srbi za se itd. — še mnogo premalo na drug drugega ozirali,* da smo preveč pozabljali zadnji cilj, ki nam mora pogum dajati, — tudi zunanjemu svetu, zlasti onemu, ki nam žuga nemški most do Adrije delati čez naš naroden život — tudi njim je bilo povedati, kam se hočemo obrniti, kako hočemo po pravu samodoločbe narodov ravnati se, ako pruska pikelhavba stegne požrešno roko po nas na prvo, da segne potem dalje globlje v jug. —

To je — po našem mišljenju ideja jugoslovanskega programa.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 20. jan. [Izv. dop.] Zvest svoji obljubi podajam tu kratek popis „besede“, ki so jo napravili tukajšnji bogoslovci v semenišči 19. jan. Zbralo se je bilo v primerno vredjeni, zalo okinčani obednici obilo izbranega poslušalstva med temi slovenski rodoljubi dr. Bleiweis, dr. Costa, dr. Razlag, dr. Zupanec, dr. Poklukar, prošt dr. Pogačar, več korarjev in bogoslovskih profesorjev, grof Wurmbbrand, profesorja Vavrú, Marn, g. Graselli, Ravnikar, več vunanjih duhovnikov itd. itd. Svečanost se je pričela s predgovorom, v kterem je g. govornik omenil s kratkimi pa tehtnimi besedami Vodnikove zasluge na jezikoslovnem, zgodovinskem in pesniškem polju. Poudarja njegovo neustrašenost pred zaprekami, s kterimi se je imel vojskovati v svojem rodoljubnem delovanju. Ni se dal motiti ne po bojnem kriku, ne po sovraštvu; ne po zavisti, ne po hudobiji. Govornik konča navdušeno klicaje, naj bi jih mnogo obsenčil Vodnikov dub, vžgal jim plamtečo lju-

*) V tem se moramo zlasti pri Srbih potožiti. Mi Slovinci sledimo dogodjaje in napredek na jugu. In Srbi? Mnogo srbske omladine je, izobrazena, ki so jej naše razmere „terra incognita.“ To naj bode boljše. Pis.

bav do domovine, podal vztrajnost in stalnost v bojiv za narodni občni blagor. Živahni pravoklici so zagromeli končavšemu govorniku.

Na to je zapel mnogobrojni zbor „Venec Vodnikovih pesni“, kterim je zložil g. Förster prav mične napeve, ki so izvalili poslušalcem radostno ploskanje. Za to pesnijo je sledil slavnostni govor. Tema mu je bil Vodnik — časnikar. V prav logični izpeljavi je razvijal g. govornik misel, naj bi ga posnemali kleriki kot čuvaji resnice v tej zadevi, zlasti v sedanjem, resnici in katoliški cerkvi toliko nasprotnem času. Jemaje siv izgled nasprotnike, naj bi rabili pridno, vsaki dan zdatne, času primerne mitraljeze, t. j. črnilo, pero, tisk in papir. Dremanje katoliškega sveta množi in jači nasprotstvo. Časništvo je dandenes prva moč; naj se ga poslužujejo branitelji resnice v ta namen. Podpira naj se duševno in gmotno. Saj ni težko zagovarjati resnico, pa tudi težav in žrtev se ni vstrašiti. Ljubezen do sv. cerkve, častna naloga klerikov in zavest, da more le resnica osrečiti človeški rod, to trojno premaga vse. Kdor se hoče vspešno staviti v bran nasprotniku, mora boja udeležiti se dejansko. Cerkvi ne izda nič, ako se zagovarjajo njene pravice le doma v sobi, ako ostane jeza nad lažnjivim časništvom le med štirimi stenami. Geslo klerikom naj bode torej boj, in sicer dejanski boj! Vnemljiv vtis na poslušalce je glasno odmeval, bog daj sad!

Po govoru je zapel zbor v občno zadovoljnost mojstrsko zloženo globoko sogajočo pesen: „Što čutiš“ od D. Jenkota. Napev je zvesti izraz srčne toge o nesrečnem Kosovem polju, in maščevalne prislege krepkega Srbina.

Potem je prišla na vrsto vesela igra: „Dijak prosijak“, ki jo je spisal nalašč za ta večer neki bogoslovec. Gradivo jej je obrazec iz dijaškega življenja. Ker ni izročena javnosti, spregovorim o njej le to, da sicer ni dovršena, ima pa vendar lastnosti dobrih komičnih igrokazov, n. p. enotno dejanje, obilo originalno-komičnega duha v čisto naravni, t. j. značaju zadržaja prikladni besedi. Vsaka beseda iz dijakovih ust je bila elektrika na smešnične mišice poslušalcev. Neprenehljivo glaseči se vtis je pričal, da je dosegel nadpolni pisatelj popolnoma svoj namen.

Po igri sta igrala na glasoviru dva bogoslovca ouverturo „Le Solitaire.“ Nježni glasovi, ki sta jih kaj spretno izvabljevala vbranim strunam, preselili so duha v rajске višine ter zibale vđano srce v dobrodejnem rahločutju.

Došlih telegramov je bilo branih šest; poslali so jih goriški, mariborski, celovski, zagrebški bogoslovci in dva duhovnika. Gromoviti „živeli“ je donel pri vsakem; vez jako potrebne dejanske vzajemnosti med bogoslovci se je gotovo nekoliko bolj oživela, vsaj v nadi.

Svečanost se je končala s pesmijo: „Domovina“, ki jako povečuje svojega očeta, prvega slovenskega skladatelja, D. Jenkota.

V polni radosti smo zapustili sobano s prisrčno željo, da bi kmalo doživeli zopet kaj tacega.

—r.— **Iz Ljubljane** 21. jan. [Izv. dop.] Kraljestvo za količkaj dobrega župana! kričijo nemčurji že nekoliko dni, pa ni ga, ni. Dan za dnevom se množé kandidatje, kakor jeseni gobe po gozdu, in najčudnejše kombinacije prihajajo na svitlo. Dr. Schaffer naj bo, pravi ta, če je tudi še mlad pa je odločen Nemeč ali prav za prav Prus. Vrh tega je izmed kapitala in je doktor, pomislite, resničen doktor, kar še bolj za njega

govori. Ne, ne, kriči nasproti zbor uradnikov, na noben način, ta je premlad, če že Laschana nočete, naj bo pa profesor Pirker župan, ima sicer le hišo z enim nadstropjem, pa hišo ima, zraven pa je c. k. profesor in ustavoveren, da je že „negravžno“, kakor pač veter vleče. Pa tudi Pirker polože ad acta, njemu ni upati, kajti enkrat je bil že Slovenec in kaj se ve, kaj se še zgodi z njim. Morebiti bi pa dr. Kaltenegger-a volili, pravi tretji, pa ta žalibože noče biti. In tako gre naprej. Kdor bi bil za rabo, ne vzame, in kdor bi vzel, ni za rabo in tako naprej in naposled ne bo kazalo drugzega župana iskajoči ustavoverni druhali, kakor da Diogenu, ki se vsako leto prikaže na „Corso“, naročé, da jim župana poskrbi. Morebiti se posreči. — Sicer pa ustavoverni mestni zbor za korist občine prekleto slabo skrbi, kar kaže naslednji dogodjaj: Pred nekoliko dnevi se je travnik v Kravji dolini, kjer so živinski sejmi že mnogo let, na javni dražbi prodal in kupil ga je neki meščan iz Šentpeterskega predmestja za 1200 gold. Do sedaj je imela mestna občina ljubljanska travnik v najemu za 60 gld. na leto, novi lastnik bo gotovo še enkrat toliko zahteval in mestni zbor bo prisiljen mu toliko plačati ali pa živinski somenj kam drugam preložiti, kar kupčiji gotovo ne bo na korist. Prašamo, ali res nima mestna občina, katero vodijo liberalni nemčurji, 1200 gld. v blagajnici, da si tak prostor, važen tudi za razprostiranje mesta, ne prisvoji? Učinili ste res izvrsten „schwabenstückel“! Da, adrese pisati ministrom, nasprotovati deželnemu šolskemu svetu, ustavoverne burke uganjati i. t. d. za vse take reči imate čas, za korist mestne občine pa ne. Vam gre le ali za lastno zabavo ali pa za lastni žep. Tedaj volilci pozor! Še leto in dan bodo ti gospodje uživali svojo glorio, potem pa ne več, če imate le resno voljo! —

Ravnateljstvo Rudolfove železnice še vedno prezira kranjske Slovence. Tudi pred kratkim objavljena oznanila, da pojde vsako sredo in saboto poseben vlak iz Radoljce v Ljubljane na tržne dneve, so bila le nemška, akoravno so namenjena le slovenskemu kmetu. Tako postopanje ravnateljstva je, da se poslužimo pravih besed, gotovo nepraktično in čez potrebo arogantno.

V Sevnici 16 januarja. [Izv. dop.] Včeraj smo imeli v tukajšni čitalnici letni zbor. Udeležilo se ga je obilo število društvnikov. Po egovoru ravnateljstva je blagajnik predlagal račun preteklega leta. Iz njegovega poročila smo zvedeli, da je čitalnica, ki je bila zagazila v dolgove, zdaj ne le brez vseh dogov, ampak da ima že tudi nekaj gotovega premoženja v blagajnici.

Tajnik je razen društvenih opravil priobčeval, da je društvu pristopilo nekaj Sevnških občanov, ki nadvladani od dozdanjega nemčurskega župana so še le zdaj po minulem njegovem kraljevstvu očitno stopili na narodno stran.

Po volitvi novega odbora se je razgovarjalo prav živahno o mnogih predlogih. Določilo se je marsikaj, kar bode pospeševalo društveni namen. Po dogovorjenih predlogih je bila trojna tombola, potem napitnice po slovanskem običaji. Vso hvalo in slavo izrekamo ravnatelju gospodu Lenčeku, ki društvo zvesto vodi na poti narodnega napredka. Živel mnogaja leta! — Značaj našega društva je popolnoma slavenski in hoče ostati zmiraj slavenski, če tudi je moral in znabiti bode še moral prestati mnogo britkih zaprek. Narodna zaveza je tako zbudena, da nikogar več ne motijo nemčurske pletke.

Tistim Sevnškim trem nemčurjem, ki so lansko leto razglašali, da sevnški čitalnici že klenka, in pa veleslavnemu Brežkemu politikarju, ki je to „Tagespošti“ poročal, pa mi danes rečemo: Pojdite vi rakom žvižgat s svojo nemčursko šušmarijo.

Novoizvoljeni odbor čitalnice je določil za letošnji predpust sledeče veselice:

22. dan januarja: beseda in ples; 12. februarja: ples. Ob 7ih zvečer je začetek obeh veselic, h kojima se vsi društvniki uljudno vabijo.

Laški trg, 17. januarja. [Izv. dop.] Tukajšno čitalnično društvo je včerajšnji večer v svoji dvorani na čast g. dekanu k njegovemu godu, kot gmotnemu podporniku narodovega napredka, kateri se, ako ravno je že v veliki starosti, kakor Špartanski mladenič za narodne pravice boruje, sijajno veselico, kakor lani, osnovalo. Igrali so: „Z a k o n s k a s o l.“ Pred igro je gospodičina V. Ž.-va v lepem in krepkem govoru v imenu Laških deklet gosp. ljuljencu svoje želje izrekla; ravno tako po končani igri gosp. D. R. v imenu čitalnice. Reči moremo, da bi našim igralcem in igralkam ne bilo se bati, na vsaki oder stopiti. Dotične zdatne moči daje nam med drugimi posebno Fl.-ova rodovina, posebena glediščina moč je pa gosp. Ivan K., kajti on ni samo v komičnih, ampak v vsakovrstnih nalogah zelo sposoben. Ako ravno moremo vsem diletantom za zadnjo igro zasluženo hvalo očitno izrekati, moramo še posebno omeniti, da je strijc D. L. svojo komično nalogo prav izvrstno izpeljal. Po igri so naši izurjeni pevci in pevke s svojim harmoničnim petjem razveseljevali; potem je bila tombola na čitalnično korist in po tomboli vesel ples, kateri je blizo do belega dneva trajal.

Denes pa na godovni dan se je pri daleč daleč

zarad gostolubja slovečemu gosp. dekanu Ant. Žužatu več kakor trideset duhovnih in posvetnih gostov pri obedu zbralo; občna radost in slovenski jezik sta pri mizi vladala; napitnica je za napitnico sledila; posebno je bila ena na zdravje njih vzvižnosti vladike Strossmaer-ja z velikim veseljem in nepopisljivo navdušnostjo sprejeta.

Δ Iz Gorice 12. j. anuarja. [Izv. dop.]*) Gotovo ste že zvedeli, da se je tukajšno c. kr. učiteljsko izobraževališče prestrojilo. Mladenci, ki hočejo vanj ustopiti, morali so dognati ali nižo gimnazijo ali realko. Obiskovanje učilišča traja štiri leta. Predava se Slovincem v slovenskem, Italijanom v italijanskem jeziku. Vodja je: g. Peter Rajaković, glavni učiteji pa: gosp. Franjo Vodopivec, Franjo Moc, Janko Trojanšek in Franjo Budal. Naj mi bode dopuščeno, da spregovorim o zmožnostih in sposobnosti teh gospodov.

V razpisu vodjine službe sta bila izražena pogoja, da mora prosilec biti skušen za srednje šole ter v govoru in pismu zmožen slovenskega in italijanskega jezika. A g. Rajaković ni v nobenem predmetu skušen ter se je, rojen Ljubljančan, izneveril svojemu narodu, tako sicer, da v slovenskem jeziku ni stavčeka zapisati ne ume, govoriti pa le toliko zna, kolikor goriške sadjoprodajalke, vulgo „rivendicole.“ In tak vodja bode svojim odgojencem razlagal poduk o izgoji v slovenskem jeziku in to za materini jezik žareče uneti učeči se slovenski mladeži. Ali se bomo potem čudili, ako zadobi slovenska slovesnost po tej poti strašnih jezikoslovskih pošasti à la Marko Pöhl, ki je, kakor obče znano, nemško besedo „Ursache“ prevodil: „a-reč“; ali bomo z glavo majali, ako bo pripravištvna mladež v nemar puščala važni predmet o odgojevanji?! Vivos plango. —

G. Vodopivec, dovršivši drugo nižo realko ustopil je v učiteljsko izobraževališče. Bil je potem nekaj let ljudski učitelj, šel v Beč ter položil skušnjo kot učitelj niže realke. V zadnjem času je bil učitelj niže realke na Reki. Ali bode ta gospod zadostoval dani mu nalogi, razsodi naj čitatelj iz tega, da je ta gospod nedavno svojim učencem rekel, da nimajo mu zameriti, ako ne govori gladki slovenski jezik, češ da se mu je odvadil na Hervatskem.

Enaka velja o g. Moc-u, v zadnji dobi bivšem suplentu na realki v Gradcu, rojenem Goričanu, ki se je, ker kaj slabo italijanski govori, odgojencem nasproti izgovarjal, da je italijanski jezik pozabil, ker že 10 let besedice (?) ni spregovoril v njem.

Kar se tiče g. Trojanšek-a, bil je celih 8 let suplent na tukajšni gimnaziji, učil je klasično jezikoslovje

*) Samo izvolite pisati.

Vredn.

Listek.

Alzasija in Loréna.

Poglavje o anektiranji.

(Spisal dr. V. Zarnik.)

(Dalje in konec.)

Neki profesor dr. Gustav Lenz je napisal impozantno debelo knjigo pod naslovom: Die alten Reichslande Elsass und Lothringen und ihre Stellung zum neuen Reiche, (Greifswalde bei L. Bamberg 1870). Ta mož naj poprej starega, suhega Rückerta iz dimnjaka privleče, ga za anektiranje Alzasije in Loréne zelo rabi in maltretira navajaje te-le njegove stihove:

In ein ehernes Band

Schlagt mir die Unruhestifterin,

Dass nicht fürderhin

Sie erheben könne die frevelnde Hand!

Se ve, ta nesrečna „Unruhestifterin“ je francozka republika, katero bi profesorček rad pomendral in nazadnje s svojim katedrom kakor z mrtvaškim prtom pokril. Mož tako hudo proti nesrečni, lepi Franciji razsaja, da se mu vidi, da bi z veseljem vse republike tega sveta ubil in vso svobodo potlačil, samo ka bi se dal pri tem poslu le en krajček kake republikanske dežele nemškemu cesarstvu „des olle Willem“ prikloniti. — Gotovo dr. G. Lenz-u red rdečega orla ne odide, ako „der olle Willem“ kaj o njem izve. —

Med vsemi je pa najhujši in najbolj stekel neki Franz Volger, ki je napisal: Elsass und Lothringen und unsere Friedensbedingungen (Anklam, W. Dietze's Buchhandlung 1870). Ta mož zahteva anektiranje Alzasije in Loréne z Metzom in Belfort-om (!) vred, pri kateri zadnji trdnjavi so bili dozdej še Nemci zmerom tepeni. Na dalje pa pravi mož, da to še vse ni zadosti, ker pri taki „pičli“ aneksiji bi še zmerom nemške meje proti zapadu strašno razpostavljene ostale; treba je torej porabiti to sedanjo krasno priliko, ktera se morebiti nikdar več ne povrne in ne le Luksemburg, temuč tudi (čujte! čujte!) celo holandeško kraljestvo z vojaško silo posesti in potem nikdar več iz pesti izpustiti! V svojem divjanji proti Francoski nadaljuje ta besni Franz Volger, da mora nesrečna Francija ne le vse sedanje vojskine stroške plačati, ampak tudi vso škodo nameriti, katero bi bili utegnili Francozi še pod Ljudevitom XIV. in pod prvim Napoleonom Nemcem napraviti in ktera bi se še dala zdaj po natančnih preiskavah eruirati in obelodaniti! —

Mislím, da, ako bi nadaljeval, bi te počel grozno dolgočasiti, dragi bralec; popolnoma pa sem prepričan, da že iz teh citatov lahko razvidiš, kaj „narod mislecev“ v ogromni večini o „Selbstbestimmungsrecht der Völker“, ktere medene fraze so se mu dozdej zmerom iz ust cedile, v praksi in resnici misli. Se ve, možje kakor Jakoby, Gustav Rasch in prof. Karel Vogt so bele vrane med njimi, katerim drhal besnih anekti-

rarjev neusmiljeno kriči: Križajte jih! križajte jih! — Gustav Rasch, celemu svetu znan kot republikanec in izvrsten političen pisatelj, po rodu sam Prus, se britko v praški „Politiki“ toži rekoč: Ako človek dandenes to hripavo kričanje svojega naroda po potlačenji in pomendranji francoske republike in po nenasiljevem anektiranji sosednih dežel čuje in premišljuje, mora res oči zakriti in v dnu svoje duše sramovati se, da je Nemec. Vprašati se mora človek nehoté, ali res v 19. stoletji, v veku toliko blažene in hvalisane civilizacije živimo, ali smo se morebiti vrnili v celi in polni resnici v čase Hohenstaufov, ktere hoče zdaj „olle Willem“ kot nemški cesar nadaljevati?!

Tudi v severno-nemškem parlamentu so bili poslanci Bebel, Liebknecht in Miroslav Mende, vsi trije Saksonci, bele vrane. Ali vekovita slava gre tem trem pošteniakov, da so imeli med te stétko drhalijo toliko hrabrosti in poguma, da so se z vso energijo potegnili za tlačeno svobodo proti pruskemu „junckerstvu“, ktere prvi in najodločnejši zastopniki sta grofa Bismark in Moltke in minister Roon, ako človek dobro njihovo preteklost pozna. Rekel je Bebel mamelukom „des olle Willem“, da jih mora sram biti, da ne le svojemu lastnemu narodu spona reakcije in absolutizma kujejo, ampak da hočejo še za doklado pri svojih nesrečnih francoskih sosedih komaj pognalo kal mlade svobode uničiti! Ali ko jim je tako neovrgljive istine v brke razkladal, niso mu jih mirno z razlogi oprevrgavali

in italijanščino na nižji gimnaziji. Ko se je leta 1868 bila izpraznila služba učitelja 4. razreda na normalki, dobil jo je on. Sicer je g. Trojanšek izvrsten Italijan, akoravno ne morem razumeti, kako bode razlagal — zgodovino, potem ko jo morda 12 let ni pogledal.

G. Budan, bivši suplent za klasično jezikoslovje na nižji gimnaziji, ki je leta 1870 imel biti spoden, ker ni hotel (!) ali ni mogel opraviti skušnje, ki se je pa na vloženo prošnjo še za eno leto bil pomilostil, bil je v tem mejčasu voljen c. k. okrajni šolski nadzornik. Neumrjoče zasluge (sic!), ktere si je v tem delokrogu pridobil, učinile so ga tako veljavnega, da se je imenoval glavni učitelj! Učil bode slovenščino in — zgodovino: vreden zgovijski sobrat g. Trojanšek-a. Pa naj še kdo reče, da se pri imenovanju učiteljev gleda na sposobnost. Laški pregovor gotovo ne pravi zastonj: „chi ha padrini, ha buzzolaj.“

Tako tedaj je sestavljeno omenjeno učiteljstvo, mej tem ko bi vsak glavni učitelj pripravništva moral biti skušen za srednje šole, kakor pravi bivši c. k. deželni šolski nadzornik, g. Klodič v svojem „Antrag bezüglich der Herstellung eines gemeinsamen Unterbaues für das Obergymnasium, die Oberrealschule und die Lehrerbildungsanstalt.“ Kako naj se po tem takem razume to imenovanje? Erkläre mir, Graf Oerindur

Politični razgled.

Ministerska kriza je postala prava predpustnica; vsak dan na dan spravlja nove sbotnosti. Debate v delegaciji so dokazale, da med ustavoverno stranko in med Beustom ni nobene prave sloge, in da bi ustavoverna stranka v ministerstvo poklicana si vedno v laseh ležala z Beustom, kterega sreča nikdar ne zapusti in čegar stanje je zdaj bolj zagotovljeno kakor kdaj. Zadnje dni so imenovali znanega Waserja, ki bi bil imel stopiti v ministerstvo, za njim predsednika državnega zbora Hopfen-a; oboje se noče obistiniti. Zdaj se z neko trdovratnostjo imenuje nekdanji minister Schmerling, ki bi imel sestaviti novo ministerstvo. Mnogo sreče! pravi „Pol.“ k tej kombinaciji. Za nas je vse to ugibanje samo z enega razloga zanimljivo: ustavoverna stranka nima mož, ki bi bili za vladu sposobni in ki bi se k vladanju poklicani med seboj do smrti ne klali. Iz tega pa še nikakor ne sledi, da bi se ne poklicali ustavoverneži na kormilo. V Avstriji je pač vse mogoče! Kako dolgo? to bode odločevala — avstrijska historična sreča!

Londonski konferenciji žugajo nove

overe. Bismark francoskemu zastopniku Jules Favru noče dati popotnega lista, ker Prusija z republikansko vlado francosko noče stopati v nobeno uradno dogovarjanje, ki bi tolako pomenjalo, kakor da Prusija sedanjemu francoski vladi priznava, ktere niti francoski narod ni priznal. Mi na popotne liste nemških carjev nič ne damo, ker vemo, koliko vrednosti je imel popotni list, kterega je nemški cesar v svojem času dal mojstru Husu. Vendar bode imela v Londonu stvar svoje nasledke, ker konferencija brzkone ne bode hotela svojega dela začeti brez sodelovanja francoskega zastopnika. To ravno Bismark menda hoče. Ko bi se delo začelo, moral bi se evropski položaj v marsikterem oziru očistiti. Tega Bismark noče, on hoče v motni vodi ribariti. Naprej bode sleparil Rusijo, kakor jo je sleparil do zdaj; naprej bo sleparil Avstrijo, kakor se Avstrija pod Beustovim vodstvom tako rada dá slepariti; naprej bo za nos vodil Turčijo, Italijo in druge, in se bode za zdaj kratkovidnežem v pest smejal, kader pa se zopet čuti močnega dovolj, ne bode se obotavljal vsacemu posebej pokazati svoje krvave kremplje.

Stari Vilhelm si je torej zdaj postavil krono nemškega cesarstva na plesjivo svojo glavo, kakor je bil pred leti sam na božji altar posegel po pruski kraljevski kroni. Manifest novega cesarja je četudi zavito vendar jasno dovolj razkril namene prihodnjega nemškega carstva. Naj jasneje to kaže stavek, v kterem pravi: „Nam pa in našim naslednikom na nemškem carskem prestolu naj Bog dodeli, da ostanemo vedno množitelji države.“ Množitelji države! Nemčija še nima svojih „narodnih“ mej in Viljem ter njegovi nasledniki hoté skrbeti, da jih dobode. Ako Vilhelm dostavlja, da države „noče množiti z vojnimi pridobitki, ampak da jo hoče množiti z darovi in dobrotami miru, na polji narodnega blagostanja, svobode in pravosti, to drugzega ni nego — kraljevsko-cesarsko hinavstvo. Vilhelma železna pest leži nad Francozko, požiga in uničuje eno največih mest, samo zato da bi nemško carstvo pomnožil z dvema vojnima pridobitkoma, z Elzasijo in Lotringijo. Ako Vilhelm hoče množiti svoje novo carstvo z darovi miru, zakaj po izgledu svojega velikega prednika svoje državljane v boj tira kakor on kričé nad bolnimi in vspehanimi vojaki: „Kaj hočete do sodnjega dne živeti?“ zakaj ne poslušá pruskega ljudstva, ki pravi, da mu bodo zmage na Francoskem podrezale gospodarsko življenje, zakaj ne poslušá prebivalstva, ktero preklinja sedanjó vojsko, kakor smo to čuli z ust slovenskega rojaka, ki je na Francoskem ujet po Nemškem popotoval in slišal glasove splošne nevolje. „Množitelj države!“ osodepolen klic za Avstrijo, ki bi si lahko na prstih preračunila, da pohlep-

nost Bismarkova ne bode še nasitjena z Lotringijo in Elzasijo. Ali bodo pač na Dunaji vedili ceniti ta naslov: „množitelj države“? Ne verujemo, kajti na Dunaji hité z vsemi štirimi v Bismarkovo naročje, kakor da bi utegnili kaj zamuditi.

Dasitudi pruskim poročilom z bojišča ni mnogo verovati, ker so se tolikokrat popolnoma uničeni Francozi zopet prikazali in Prusom delali ne le velike zadrege ampak celo zmagonosno postopali proti nemškim armadam, je vendar zdaj videti, kakor da bi sreča Francoze hotela popolnem zapuščati. Skušali so iz Pariza prodreti, a niso bili kos nasprotnim četam; najprvo so zgubili toliko ljudi, da so 48 ur pomirja prosili, ka bi mogli mrtve pokopati; pomirje se jim ni dovolilo in Francozi so se morali umakniti v mesto, v ktero se od dne do dne huje strelja in o kterem se poroča, da se ne more dolgo več držati; ljudstvo samo je neki zgubilo zaupanje v dosedanje vojskovodje. Na severu je bila Faidherbova vojska tepena pri St. Quentinu, in je zgubila skoraj polovico svojih ljudi. Kar jih je ostalo, se je pomaknilo v trdnjave, kjer se bodo skušali braniti. Premagani Chanzy je menda zdaj varen pred preganjanjem princa Friedrich Karlna, ki mu menda v Bretagnu ne bode sledil in sploh ostale bolj defenziven, dokler se ne udá pariško mesto. O Garibaldi je vih četah se poroča, da so jako nezadovoljne in da vedno tožijo, ter da v narodnem in vojaškem oziru občudujejo svoje sedanje nasprotnike. Bourbaki je zastonj skušal trdnjavo Belfort oprostiti, in odkar se je moral umakniti pred Werderjem, zgubili so Francozi zadnje pozicije, ki so jih imeli zunaj Belforta, tako da se bode streljenje na to trdnjavo zdaj z vso odločnostjo nadaljevalo. Od vseh francoskih čet se je še nekaj ohranilo, a zgubile so svoj pomen — tako da „Indep. blg.“ že žalostno kliče: „V vsej Franciji je ni armade, ki bi mogla Pariz osvoboditi. Bombardiranje se bode neomotjeno nadaljevalo, dokler se uda Pariz.“ In važnost vseh francoskih armad je pač bila v tem, ka so dajale upanje, da Pariz osvobodé in se združijo z obleženo pariško armado.

Razne stvari.

* („Novi pravnik“, hrvatski list za pravo — in državoslovje, kterega g. dr. Milan Makanec izdaja v vojnem Sisku, je pod gšlom „sloboda je pravo“ prinesel mnogo tehtnega in zanimivega berila, ktero se razvida iz sledečega zadržaja: „Barun Levin Rauch. — O zabrani. Posebitim obzirom na zahtjeve prometa i trgovine spisalo dr. Kopač. — Potreba uvedanja javnih bilježničtvah u vojnoj krajini od Ig. B...ša. — Kada

nego začeli so vsi kakor obsedeni peklenščeki kričati: Hinaus mit ihm! Hinaus mit ihm!

Najbolj se mora Bismark tej dandenes kakor zacopran drhali nemških profesorjev in idealistov smijati, ako vidi, kako ravno tisti možje okolo njegovih načel plešejo, kakor Izraelci okolo zlatega teleta, zavoljo kterih bi ga bili 1864. in 1865. leta najrajše v žlici vode vtopili. — Jaz sam sem imel njega dni velik rešpekt pred nemškimi profesorji in Bismark se mi je grozno pristudil, ka se je ob priliki, ko bi bilo kmalu do dvojbojba prišlo med njim in profesorjem Virchovom, tako drastično zaničljivo o nemških profesorjih izrazil. Rekel je neki takrat Varzinski grof: Nemški profesor je amfibija, ktera je sestavljena iz 1 dela globoke učenosti in iz 2 delov še globokejšega servilizma, je žival, ktera na videz za samo kulturo dela, ali v istini vedno napredek človečanstva zavira! — Dandenes še le zapopadem in vem ceniti to salomonsko sodbo prihodnjega vojvode Lorènežkega.

Kaj pa mi Slovani k vsemu temu pruskemu počenjanju pravimo? Skoraj da se tako držimo, kakor bi nas strašno malo brigalo, „wenn dort weit in Frankreich die Völker auf einander schlagen“! In koga ima to sedanje postopanje Nemcev proti Alzasiji in Lorèni bolj brigati, nego nas Slovane, posebno pa nas Slovence in Čehé? — Nam s tem nemškim gaženjem in tepanjem načel 19. stoletja največa nevarnost preti. Naj

predrzejša nemška učena in neučena fantazija si ni upala pred to vojsko niti v sanjah misliti, da bodo še kterikrat Alzasijo in Lorèn anektirali; nam pa že 5. leto vnani, še bolj pa domači Prusi po časnikih in celo v dež. zborih (glej Kromerja v kranjskem zboru) žugajo, da nas bodo Prusi necega dne pri lepi priliki kar „mir nichts, dir nichts“ noter doli do Adrije pod „Pickelhaubo“ vtaknili. Iz sedanjega obnašanja Nemcev proti francoskim renskim provincijam se lahko vidi, da to pretenje ni več šala in da je resnega preudarka vredno. Čehi so se po svojih poslancih v pismu na Beusta o tem pitanji odločno izjavili. Čast in slava jim zarad tega! Nam Slovencem bi pa svetoval, da bi v vseh naših političnih društvih, pozneje pa na taborih o tem prevažnem pitanji govorili in resolucije sklenili. Priporočal bi jaz po priliki takole resolucijo:

gledé na to, da je to najgrše pravo posilovanja (Faustrecht) srednjega veka: si tuje dežele z orožjem pridobiti in ljudstva in narode izrečno zoper njihovo voljo kakor črede ovác ali govedine prisvojiti, —

gledé na to, da so Francozi in Italijani 1859., 1860., 1861., 1866. in 1870. leta pred izvršenjem vsake aneksije dotično ljudstvo po občnem glasovanju (suffrage universel) za odločno izjavo svojega umenja vprašali in tako v duhu civilizacije 19. veka postopali,

gledé na to, da je 1859. in 1860. leta vse nemško časnikarstvo od Königsaué do Gratzá in od Kehla do Gumbinena strašno psovalo in obsojevalo anektiranje

Savoje in Nice kakor nemoralno prisvajanje s silo, akoravno so Savojski in Nizardski po narodnosti Francozi, kteri so se z ogromno večino po občnem glasovanju za pristop k Francoski izjavili,

gledé na to, da so skoraj vsi učitelji mednarodnega prava, posebno pa nemški izjavili, da ima v današnjem veku to postopanje (suffrage universel) nadomestiti surovo pravo posilovanja, in da je tako rekoč že znanost popolnoma obsodila surovo prisvajanje dežel, kakor divje barbarstvo, neprimerno duhu 19. veka, in

gledé na to, da je tako posilovalno postopanje pri anektiranju dežel, kakor ga neki Nemci zdaj z Alzasijo in Lorèno namerjajo, veliko bolj pogubno in nevarno za javno moralo in za obstanek vseh manjših držav in narodov, nego gradenje rusovskih ladij na črnem morji, sklene denes zbrana skupčina političnega društva ali tabora:

1.) da bi bilo anektiranje Alzasije in Lorène od strani Nemcev, samo na suho pravo silnejšega orožja se opirajočih, barbarstvo v posmeh kulturi 19. veka in pravi nazadek človečanstva in

2.) da Slovani, posebno pa Slovenci tako postopanje ne le obžalujejo, nego kakor nemoralno, surovo in nevarno za obstanek vsakega v orožji slabšega naroda obsojujejo. —

može kupac kuče odkazati stan? Napisao dr. A. Rojc. — Nije smetanje posjeda, ako tko poseče vočku, glede koje mu pristoji pravo suuzetka. Priobčio dr. M. B-č. — Mjestni sudovi nemogu kao „fori contractus“ postupati. — Književne vesti. — Listak.* Naj hi naši pravnik priidno segali po strokovnjaškem lista sosednjega našega naroda hrvatskega!

* (Protest proti nemškemu uradovanju.) V Ljubljani se podpisuje v narodnih krogih sledeča vloga na c. k. poštno vodstvo v Trstu: „Slavno poštno vodstvo v Trstu! Gotovo je slavnemu vodstvu znan § 19. osnovn. postav in da so njegove tirjatve izpolnila vsa poštna vodstva po cislajtanskih deželah razun Vas. Zatorej se tudi Vi, kot c. k. urad ravnajte strogo po postavah in ne žalite naroda z Vašo neodpustljivo malomarnostjo. Točno tirjamo od Vas vpeljavo slovenskih recepisov, denarnih nakaznic in dopisnih listkov, v obče, popolno ravnopravnost na vseh poštah Vam podredjenih, in to tem več, ker sl. vodstvo zaradi peščice primorskih in isterskih Lahov izdaja le laške liste. Tirjatev naša je opravičena, saj prebivajo skoraj le Slovani v deželah slav. ravn. podredjenih. Pričakujemo naglega odloka naše tirjatve. V Ljubljani, dne 14. jan. 1871.“ Vloga že zdaj šteje mnogo podpisov. Slišimo, da se protestu pridružijo vse občine na Kranjskem in Primorskem. Do zdaj so ga že podpisale planinska, metliška in cerkniška občina.

* (Ljubljanski trgovinski zbornici — eno malost.) Znan rodoljub nam piše: „Slov. Narod“ je bil enkrat dobro opomnil, koliko škode našemu narodnemu časopisju in zdravi politični omiki naših ljudi nam dela judovsko-švindelski list „Gemeindezeitung“, ki nekje na Dunaji izlazi, in ga nihče ne bere kakor Kranjci po deželi. Zdaj pa beremo v „posnetku iz zapisnika seje trgovsko-obrtniške zbornice dne 10. t. m.“ v „Novičinem“ Oglasniku št. 3, da še to naše društvo, v katerem vendar pošteno narodni možje sedé, podpira ta „švindelski“ list s tem, da njegovemu judovskemu vredništvu pošilja „imena večih obrtnikov in trgovcev. — E možje narodni, tudi v malostih je treba previdnosti in premisleka in pameti. Take reči vrzite v papirni koš.

P. (Bog) je Prusom že k toliko zmagam pomagal, da se zdaj že iz njega norca delajo. Pred Belfortom namreč bomb ne mečejo na trdnjavo, ampak — na cerkev, pa ne vsaki dan, ampak samo ob nedeljah in sicer samo tisti čas, ko vedó, da so ljudje zbrani pri službi božji. Posebno dobro merijo tudi na bolnico, akoravno vihra bela zastava visoko nad njo, in pobili

so že več bolnikov in enega zdravnika. Enake novice se slišijo tudi iz Pariza. To so pionirji civilizacije in človekoljubja!

P. (Sad plodunosne zveze) Bavarske s Prusijo se v Monakovem že kaže. V bavarskem državnem zboru je namreč te dni na dnevnem redu debata o pogojih, pod katerimi ima Bavarska stopiti v zedinjeno Nemčijo, t. j. pod prusko pikelhavbo. Za strah precej glasni opoziciji v zboru in na galeriji razpostavila je vlada vojake, ki pred vrati, po zbornici in na galeriji stojé — mit aufgefanztem Bajonete! To je še ultrapruski stari „Preši“ preveč, in v enem zadnjih listov se zlo repenči. Le tako naprej! O wai geschrien!

* (Iz Kamnika) se nam piše 21. t. m.: „Naša čitalnica napravi v nedeljo dne 29. t. m. veliko besedo, v spomin „Vodniku“ z govorom, petjem, deklamacijo in gledališčino igro „Raztresenca“. Neudje plačajo 30 kr. ustopenine. Odbor.

Glasovi izmed občinstva.

(Za zadržaj in obliko tega predela ne prejemamo nobene odgovornosti.)

Na Vranskem, 19. januarja.

Že od leta 1867 sem slovenski učitelji na Štajerskem nimamo toliko potrebnega šematizma, in vsled tega smo se med seboj že skorej celo potujčili, tako da eden za drugega že kaj malo vemo. Le po naključju po 3.—4. potu se sem ter tje kaj malega zve. Mislim, da ni napak, ako izrekam nasvet, naj bi se vendar lotil kak učitelj n. pr. v Mariboru, da bi nam sestavil za mariborski okraj t. j. za slovenski Štajar učiteljski šematizem, če tudi v celo mali obliki, kakor ga n. p. Kranjci imajo. Če ga tam zmorejo, ga bomo tudi Štajarci! —

Pri nas na Vranskem se nujno potrebuje pomagalni učitelj. Plače dobi za ta čas na mesec 10 fr.; malih dohodkov pride po 6—8 fr. zraven, hrano dobiva brezplačno, t. j. plača se hrana zanj v oštariji in ima stanovanje prosto. — Ker po novi postavi učitelji cerkvenikovo službo več opravljati ne smejo, za Dravoj in Muroj pa to dosedaj sploh v navadi bilo je, in je bil na vsaki fari skorej podučitelj opravitelj te službe, če ravno je bila mnogokrat le po ena učilnica: tako je misliti, da je v tistih krajih zdaj marsikteri podučitelj nepotreben. — Ako bi bil kateri taki učitelj, naj se blagovoli oglašiti nemudoma za našo službo. Tudi mu ni treba pohaštva s seboj jemati. Piše se naj privatno do krajnega šolskega odbora (Ortsschulrath)

vranskega. — Prosim da blagovolijo rodoljubni čitatelji tega lista gg. podučiteljem svojega kraja ovi poziv oznaniti. J. D. Budna.

Srečkanje na škatljice z muziko.

Vleklo se bo začetka aprila.

Srečka velja 2 gold. v bankovcih, 12 srečk 20 gold.

Dobé se pri

J. H. Heller v Bern-u (Švica.)

Oznanilo.

G. Ljudevita Treota, dozdanjega uradnika banke „Slavija“ smo od službe in služnine suspendirali, ter preklicujemo s tem njegovo pooblaščenje sklepati za nas pridobitve in pobérati denar.

Glavni zastop vzajemno zavarovalne praške banke „Slavija“ v Ljubljani.

Černy.

Vino v prostovoljni dražbi na prodaj.

V Ponedeljek 30. januarja ob 10. uri dopoldne in ako potreba tudi **v torek 31. januarja** se bode okolo 90 do 100 štartinjakov lastnopridelanega vina letnikov 1867, 1868 in 1869 v partijah od 5 do 50 vedrov v mojih kletih v

Šmarji poleg Jelš

(Erlachstein) na Štirschem, (2) vendar brez posode prodajalo tistemu, ki bode največ zanj ponudil. K tej dražbi kupce uljudno vabim.

Franco Skaza.

Razprodaja

suknenega, platnenega in drugega manufakturnega blaga

v prodajalnici

Henrika Skodlar-ja

na velikem trgu v Ljubljani. (11)

L. Zelzer v Ljubljani

pred mostom št. 45 ima v svoji štacuni zalogo umetniških izdelkov od

C. Giani-a iz Dunaja,

kteri so bili pri vseh dosedanjih razstavah tako tudi leta 1870 v Rimu, Kassel-nu in Gradcu odlikovani s prvim darilom za umetno tkane in vezene (štikane) izdelke.

V svoji zalogi ima zmirom obilo **mnogovrstnih mašnih oblek**, kakor: kazule, pluvijale, dalmatike, velume, ciborne plajšče, antipodiume, burse, baldahine, stole, podkladke (polštre) za altarje, mrtvaške prte, kakor tudi

raznovrstno zalogo brokatov in blaga za cerkveno obleko, izdelano v čistem in nečistem zlatu in v svili.

Zaloga damasta za zastave (bandera) vsake širjave in različne baže, vrh tega platneno cerkveno perilo s pravimi platnenimi, ali pa tudi s pavalnatimi mrežami, ki se dajo prati.

Velečestiti duhovščini se priporoča

(1)

Na dalje pasice (porte), premi (franže), krepin, cole in mreže iz čistega in nečistega zlata ali tudi iz svile.

Križev pot, razne velikosti, izdelan po gosp. Führich-u prav umetno na platno z oljnatimi barvami.

Poleg tega se tukaj dobé cerkvene posode, orodje in obilo priprave, ki se prišteva cerkvenim rečem.

Vsi omenjeni predmeti se prodajajo po fabriški ceni.

Prejemajo se tudi štikarije za montiranje in se prav pazljivo izvršujejo.

z najodličnejem spoštovanjem

L. Zelzer.